

ОБЛІКОВО-ДІАГНОСТИЧНА БАЗА АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*М. С. Татар, к. е. н., доцент, докторант, m.tatar@khai.edu, orcid.org/0000-0002-1111-7103,
А. В. Єрмакова, студентка, etovasilek@gmail.com, Національний аерокосмічний університет
ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*

Методологія дослідження. Під час дослідження використано методи порівняння, аналізу й синтезу, балансовий, статистичний, аналітичний, факторний, кореляційно-регресійний, інтегральний.

Результати. Представлено механізм формування інформаційного забезпечення управління основними засобами підприємства, що охоплює облікову й аналітичну системи з притаманними їм внутрішньосистемними та позасистемними зв'язками. Наведено систему аналітичних показників для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства. Здійснено факторний аналіз показників використання основних засобів, який спрямований на оцінку впливу кожного окремого фактору на зміну досліджуваного показника. Для визначення взаємозалежності показників ефективності використання основних засобів та показників фінансового стану і результатів діяльності проведено кореляційний аналіз. Проаналізовано вплив показників ефективності використання основних засобів на фінансовий стан підприємства. Побудовано однофакторні регресійні моделі залежності фінансового стану від показників ефективності використання основних засобів та їх абсолютної величини. З метою підвищення ефективності формування і використання основних фондів запропоновано удосконалення складових програми аудиту основних засобів.

Новизна. Удосконалено програму аудиту основних засобів, складові якої на відміну від традиційного аудиту основних засобів, який проводиться з метою перевірки законності та правильності ведення бухгалтерського обліку та відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності, нарахування зносу та оподаткування операцій з основними засобами, додатково містять наступні етапи: аудит повноти забезпеченості, аудит якісно-технічного стану та аудит ефективності використання основних засобів.

Практична значущість. Основні результати та висновки дослідження мають прикладний характер, можуть застосовуватися у діяльності виробничих підприємств і спрямовані на удосконалення аналітичного забезпечення процесу обліку і внутрішнього аудиту основних засобів й підвищення ефективності використання основних засобів.

Ключові слова: аудит, взаємодія, вплив, глобальні виклики, ефективність, обліково-діагностична база, основної фонди, суб'єкти господарювання, фінансовий стан.

Постановка проблеми. Одним з основних завдань суб'єктів господарювання в умовах сучасних глобальних викликів є підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, найважливішою складовою якої є основні засоби, від точного та раціонального обліку яких залежить подальший процес відтворення, оновлення, поповнення та в кінцевому результаті – забезпе-

ність підприємства конкурентоспроможними, сучасними засобами праці. У зв'язку з цим зростає роль і значення визначення впливу ефективності використання основних засобів на фінансовий стан підприємства, удосконалення обліку і аудиту основних засобів як важливішої функції управління підприємством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики обліку і аудиту основних засобів, а також їх впливу на фінансовий стан присвячені праці таких вчених як Васильківський Д. М. [1], Гуцаленко Л. В. [2], Довжник О. О. [3], Жадан Т. А. [4], Костюнік О. В. [5], Кудлаєва Н. В. [6], Кулько-Лабинцева І. В. [7], Кучерова Г. Ю. [8], Малікова І. П. [9], Мішура В. Б. [10], Пирог О. В. [11], Покинйчерета В. В. [12], Шарманська В. М. [13], Яковишина Н. А. [14] тощо.

У роботі Кудлаєвої Н. В. уточнено порядок визнання основних засобів, розглянуто види оцінювання основних засобів [6]. Васильківський Д. М. і Матюх С. А. визначають умови для формування ефективності використання основних засобів підприємства, які формуються під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів [1]. У роботі Покинйчерета В. В. запропоновано механізм формування обліково-аналітичного забезпечення на основі виокремлення та обґрунтування інформаційно-комунікаційних зв'язків між системами бухгалтерського обліку та економічного аналізу [12].

Однак, окремі аспекти, пов'язані з організацією та методикою формування обліково-діагностичної бази для потреб управління основними засобами підприємства залишаються недостатньо вивченими, потребують систематизації й удосконалення.

Формулювання мети статті. Метою статті є формування обліково-діагностичної бази аналізу впливу ефективності використання основних фондів на фінансовий стан в системі управління основними фондами виробничого підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під управлінням основними засобами необхідно розуміти процес розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень, а також контроль за їх виконанням щодо формування, використання та відтворення основних фондів підприємства. При цьому ефективність управлінської системи буде залежати головним чином від якості інформаційної бази, яка є результатом синергії двох компонентів: зовнішнього та внутрішнього інформаційного забезпечення. Механізм формування інформаційного забезпечення управління основними засобами підприємства повинен охоплювати облікову й

аналітичну системи з притаманними їм внутрішньосистемними та позасистемними зв'язками, в межах яких генерується економічна інформація для прийняття управлінських рішень, спрямованих на ефективне використання засобів виробництва [12] (рис. 1).

Формування механізму обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами передбачає: забезпечення повноти та своєчасності відображення в обліковій системі підприємства операцій з формування, використання та відтворення основних засобів; визначення системи аналітичних показників для оцінки стану, інтенсивності та методики їх наступної трансформації в аналітичну інформацію; розробка заходів щодо підвищення рівня ефективності використання основних засобів.

Отже, ефективне управління основними засобами потребує налагодженої системи обліково-аналітичного забезпечення, здатної своєчасно формувати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва, оскільки управлінські рішення, прийняті на основі неактуальної та обмеженої інформації, можуть не тільки не принести до бажаного ефекту, а й деструктивно вплинути на хід виробничого процесу.

Облікова система є першоджерелом створення інформаційного поля для реалізації усіх інших функцій управління. Дані бухгалтерського обліку, що використовуються в процесі прийняття управлінських рішень, представлені звітною інформацією, а також відомостями за аналітичними та синтетичними рахунками, на яких акумулюється інформація про основні фонди підприємства. Також важливою функцією управління підприємством є фінансово-економічний аналіз, за допомогою якого облікова інформація трансформується в аналітичну. В процесі проведення аналізу стану та ефективності використання основних засобів застосовується увесь арсенал методичних прийомів, однак найбільш поширеним та інформаційно містким є коефіцієнтний аналіз, який характеризує різні аспекти формування, використання та відтворення основних засобів підприємства (рис. 2).

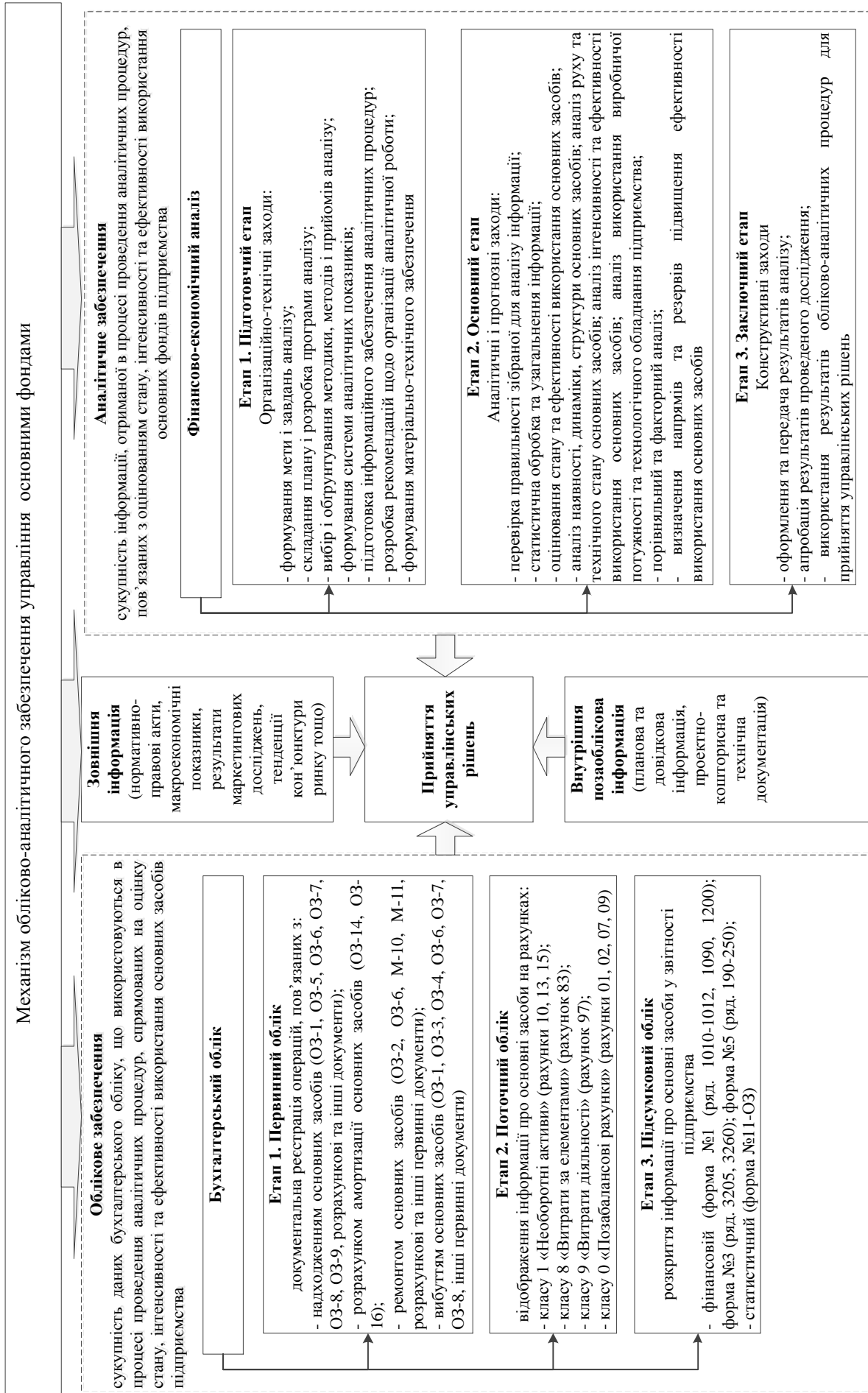

Рис. 1. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління основними фондами на підприємстві

Джерело: побудовано авторами на основі [12]

1. Показники, що характеризують наявність, динаміку та структуру основних фондів

розраховуються для визначення ступеня забезпеченості підприємства основними засобами, рівня забезпечення планових потреб у засобах виробництва, виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів на основі оптимізації їхньої структури

для оцінки наявності, динаміки та структури основних фондів:
 – абсолютні показники (кількість та вартість основних засобів за окремими їх видами та місцями експлуатації);
 – відносні показники (структури, динаміки, відносний показник виконання плану, відносні величини порівняння)

для оцінки забезпеченості підприємства основними фондами:
 – кількість основних засобів та їх вартість за окремими видами;
 – рівень забезпеченості основними засобами за окремими їх видами відповідно до планових потреб;
 – коефіцієнт загальної фондоозброєності праці;
 – коефіцієнт технічної озброєності праці;
 – коефіцієнт вартості основних засобів в активах підприємства

2. Показники руху та технічного стану основних фондів

розраховуються для визначення зміни складу основних засобів внаслідок придбання, створення, реалізації, ліквідації та оновлення основних виробничих фондів і оцінки їх якісного стану

для оцінки руху основних засобів:
 – коефіцієнт оновлення основних засобів;
 – термін оновлення основних засобів;
 – коефіцієнт вибуття основних засобів;
 – коефіцієнт приросту основних засобів

для оцінки технічного стану основних засобів:
 – коефіцієнт зносу основних засобів;
 – коефіцієнт придатності основних засобів

3. Показники інтенсивності та ефективності використання основних фондів

розраховуються для оцінки рівня ефективності використання наявних засобів виробництва та пошуку резервів підвищення їх прибутковості

– рентабельність основних засобів;
 – фондодіддача основних засобів;
 – фондодіддача активної частини основних засобів;
 – фондомісткість;
 – відносна економія основного капіталу

4. Показники використання виробничої потужності підприємства

розраховуються для оцінки рівня використання виробничої потужності підприємства та його впливу на кінцеві результати господарювання

– коефіцієнт використання виробничої потужності;
 – коефіцієнт інтенсивного завантаження виробничої потужності;
 – коефіцієнт екстенсивного завантаження виробничої потужності

5. Показники використання технологічного обладнання

розраховуються для оцінки рівня використання чисельності, часу роботи та потужності обладнання

для оцінки ступеня залучення обладнання у виробництво:
 – коефіцієнт використання наявного обладнання;
 – коефіцієнт використання парку встановленого обладнання

для оцінки ступеня екстенсивності завантаження обладнання:
 – календарний фонд часу;
 – режимний фонд часу;
 – можливий фонд часу;
 – плановий фонд часу;
 – фактичний фонд часу

для оцінки ступеня використання часу роботи обладнання:
 – коефіцієнт використання календарного фонду часу;
 – коефіцієнт використання режимного фонду часу;
 – коефіцієнт використання планового фонду часу;
 – коефіцієнт використання можливого фонду часу

для оцінки ступеня інтенсивності завантаження обладнання:
 – коефіцієнт інтенсивності завантаження обладнання;
 – коефіцієнт інтегрального завантаження обладнання

Рис. 2. Система аналітичних показників для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства

Джерело: побудовано авторами на основі [12]

Впровадження в дію всього комплексу аналітичних показників для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства забезпечить безперервне відтворення і нагромадження основних виробничих засобів до рівня їх перспективної потреби, виробничих потужностей, усього наявного майна підприємств. Показники, що ха-

рактеризують ефективність використання основних засобів підприємства, представлені в табл. 1. Результати розрахунку зазначених показників на прикладі ТОВ «Авіа» наведено в табл. 2 (назва підприємства змінена для захисту ділової репутації аналізованого підприємства).

Таблиця 1

Показники, що характеризують ефективність використання основних засобів підприємства

Коефіцієнт	Інтерпретація
Фондовіддача основних засобів	відношення вартості виробленої продукції до первісної середньорічної вартості основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення. В умовах інфляції, коли швидкими темпами зростають ціни на знаряддя праці, а також вартість капітального будівництва, цей показник доцільно визначати за товарною продукцією, оціненою в поточних цінах реалізації. $Фондовіддача = V_n / OЗ$, де $OЗ$ – балансова вартість основних засобів; V_n – вартість виробленої продукції
Фондомісткість	показник, обернений до фондовіддачі, який визначається відношенням середньорічної вартості основних засобів до обсягу виготовленої продукції
Фондоозброєність	показує величину основних засобів на працівника $Фондоозброєність = OЗ_3 / Ч$, де $OЗ_3$ – залишкова вартість основних засобів; $Ч$ – середньооблікова чисельність працівників
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (ОЗ) у майні підприємства	відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства $Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства = OЗ_3 / М$, де $OЗ_3$ – залишкова вартість основних засобів; $М$ – вартість майна підприємства
Енергоозброєність праці	відношення середньорічної кількості енергетичних потужностей до середньорічної чисельності працівників
Рентабельність основних засобів	визначає ступінь використання основних засобів $Рентабельність основних засобів = П_3 / OЗ_c * 100\%$, де $П_3$ – прибуток підприємства, $OЗ_c$ – середньорічна вартість основних засобів.

Джерело: складено авторами на основі [1]

Таблиця 2

Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Авіа»

Показник	Значення за роками			
	2017	2018	2019	2020
Середньорічна вартість основних засобів	139,00	278,00	597,00	1024,85
Середня кількість працівників	3	23	36	43
Фондовіддача	12,05	50,89	20,44	18,33
Фондомісткість	0,08	0,02	0,05	0,05
Фондоозброєність	46,33	12,09	16,58	23,83
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (ОЗ) у майні підприємства	0,10	0,15	0,15	0,23
Рентабельність основних засобів	0,66	3,56	1,48	1,17
Виробіток продукції на одного працівника, грн	558,33	615,08	339,04	436,98

Таким чином, чистий дохід на 1 грн коштів, вкладених в основні засоби зменшився у 2020 році порівняно з 2019 і 2018 рр. Якщо на 1 грн коштів, вкладених в основні засоби підприємство у 2018 р. отримало 50 грн чистого доходу, то в 2020 році 18 грн

чистого доходу. Фондоозброєність, тобто кількість основних засобів на 1 працівника, була максимальною у 2017 р., оскільки в 2017 р. підприємство тільки почало працювати й кількість працівників складала лише 3 особи, а в 2020 році вже 43 особи.

Надалі здійснимо факторний аналіз показників використання основних засобів, який спрямований на оцінку впливу кожного окремого фактора на зміну досліджуваного показника. Для проведення факторного аналізу доцільно використовувати прийом абсолютних різниць, якщо факторна система є мультиплікативною або кратною моделлю, і прийом ланцюгових підстановок, якщо модель змішана. При проведенні факторного аналізу обсягу виробництва на основі формули фондівіддачі виведемо формулу обсягу

виробництва, яка виглядатиме наступним чином:

$$B_n = \text{Фондовіддача} * O3 \quad (1),$$

де: B_n – вартість виробленої продукції;
 $O3$ – балансова вартість основних засобів.

Розрахунок проведемо в табл. 3 із застосуванням прийому ланцюгових підстановок.

Таблиця 3

Вплив зміни фондівіддачі на обсяг виробництва і реалізації

Підстановки	Взаємодіючі фактори		Результативний показник B_n	Вплив фактору
	Фондовіддача	O3		
0	12,05	139	1675	-
1	50,887	139	7073,4	5398,4
2	50,887	278,00	14146,8	7073,4

Джерело: розраховано авторами

Отже, вагому частку зростання обсягу продукції забезпечило підвищення рівня фондівіддачі. За рахунок зростання фондівіддачі майже в 4 рази (з 12,05 до 50,89) обсяг продукції збільшився на 5398,4 тис. грн, а за рахунок збільшення середньорічної вартості основних засобів вдвічі (з 139 до 278 тис. грн) – на 7073,4 тис. грн. Зростання обсягу реалізованої продукції переважно за рахунок якісних, інтенсивних факторів свідчить, насамперед, про підвищення рівня ефектив-

ності використання засобів праці, а це вважається позитивною тенденцією розвитку підприємства.

Для визначення взаємозалежності показників ефективності використання основних засобів та показників фінансового стану і результатів діяльності проведемо кореляційний аналіз, що показує характер і тісноту зв'язків між змінними й змінюється в діапазоні $[0; \pm 1]$. Вихідні дані для реалізації кореляційного аналізу наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Вихідні дані для кореляційного аналізу

Роки	Показники ефективності використання основних засобів						Показники фінансового стану і результатів діяльності		
	Коефіцієнт зносу O3 (K1)	Фондовіддача (K2)	Фондоозброєність (K3)	Коефіцієнт реальної вартості O3 у майні (K4)	Рентабельність O3 (K5)	Величина O3 (K6)	Чистий дохід (K7)	Коефіцієнт фінансової стабільності (K8)	Рентабельність операційної діяльності (K9)
2017	42,98	12,05	46,33	0,10	0,66	139,00	1675,00	0,2761	7,2068
2018	43,78	50,89	12,09	0,15	3,56	278,00	14146,80	0,8496	9,0683
2019	49,55	20,44	16,58	0,15	1,48	597,00	12205,30	1,0227	12,717
2020	47,16	18,33	23,83	0,23	1,17	1024,85	18790,30	1,1911	10,345

Джерело: розраховано авторами

Результати кореляційного аналізу показників ефективності використання основних засобів та показників фінансового стану,

що реалізовано в ПППІ Statistica, представлено в табл. 5. Чим ближчий коефіцієнт ко-

реляції до ± 1 , тим тісніший зв'язок між змінними. При цьому якщо коефіцієнт додатний,

то існує прямий зв'язок між змінними, якщо від'ємний – то зв'язок обернений.

Таблиця 5

Результати кореляційного аналізу

Correlations (Spreadsheet2) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=4 (Casewise deletion of missing data)									
	К1	К2	К3	К4	К5	К6	К7	К8	К9
К1	1,00	-0,27	-0,48	0,48	-0,20	0,71	0,53	0,75	-0,97
К2	-0,27	1,00	-0,71	0,02	1,00	-0,25	0,38	0,21	-0,02
К3	-0,48	-0,71	1,00	-0,44	-0,75	-0,35	-0,78	-0,78	-0,67
К4	0,48	0,02	-0,44	1,00	0,03	0,94	0,90	0,86	0,43
К5	-0,20	1,00	-0,75	0,03	1,00	-0,23	0,40	0,25	0,05
К6	0,71	-0,25	-0,35	0,94	-0,23	1,00	0,80	0,86	0,61
К7	0,53	0,38	-0,78	0,90	0,40	0,80	1,00	0,96	0,59
К8	0,75	0,21	-0,78	0,86	0,25	0,86	0,96	1,00	0,79
К9	-0,97	-0,02	-0,67	0,43	0,05	0,61	0,59	0,79	1,00

Джерело: розраховано авторами

Результати кореляційного аналізу демонструють обернену взаємозалежність між К1 та К9, тобто при збільшенні коефіцієнту зносу основних засобів, рентабельність операційної діяльності знизиться (коефіцієнт кореляції дорівнює -0,97). Пряма досить сильна залежність між чистим доходом (виручкою) та коефіцієнтом реальної вартості основних засобів у майні (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,9). Також спостерігається залежність між коефіцієнтом фінансової стабільності та абсолютною величиною основних засобів (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,86), що означає, що збільшення величини основних засобів в балансі може призвести до збіль-

шення фінансової стабільності, оскільки опосередковано показує обсяги реального інвестування, тобто вартість коштів підприємства, інвестованих в основні засоби для здійснення розширеного відтворення.

Надалі проаналізуємо вплив показників ефективності використання основних засобів на фінансовий стан ТОВ «Авіа», для чого спочатку розраховано інтегральний показник фінансового стану підприємства, включивши до нього найбільш вагомі показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, ділової активності. Алгоритм реалізації методу інтегрального оцінювання представлено на рис. 3.

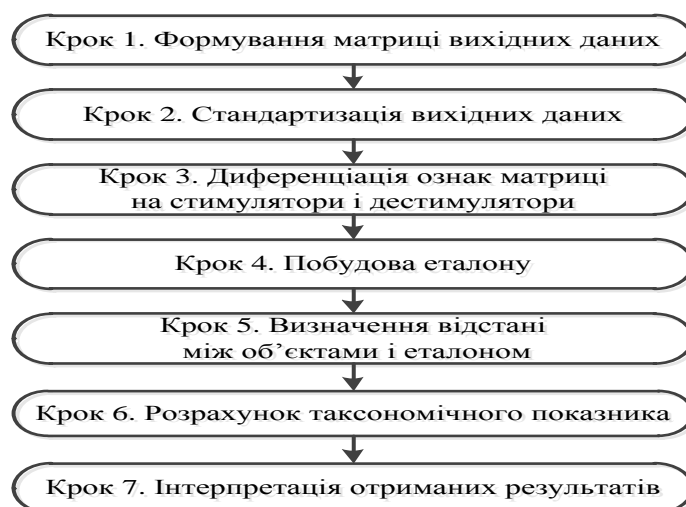

Рис. 3. Алгоритм реалізації методу інтегрального таксономічного оцінювання
Джерело: складено за [15]

Розрахунок інтегрального показника здійснюється за формулою:

$$I_i = 1 - \frac{C_{io}}{C_0}, \quad (2)$$

де: C_{io} – відстань між окремими елементами матриці стандартизованих значень (показниками) та еталонним значенням;

C_0 – максимально можливе відхилення від еталону;

де $C_0 = \bar{C}_0 + 3 \times S_0; \quad (3)$

де: S_0 – стандартне відхилення показників.

$$\bar{C}_0 = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w C_{io}; \quad (4)$$

де: \bar{C}_0 – середнє значення максимально можливого відхилення від еталону.

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (C_{io} - \bar{C}_0)^2} \quad (5)$$

Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника наведено в табл. 6.

Таблиця 6

Вихідні дані для розрахунку інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Авіа»

Показник	Значення за роками			
	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт автономії	0,2164	0,4594	0,5056	0,5436
Коефіцієнт фінансового ризику	3,6213	1,1769	0,9778	0,8395
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1530	0,1642	0,1466	0,1315
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5794	0,9542	0,8530	1,1121
Коефіцієнт покриття	1,1448	1,4774	1,7246	1,6899
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,2761	1,8497	2,0227	2,1912
Чистий фінансовий результат: прибуток	92,3	990,3	885,3	1201,2
Рентабельність операційної діяльності	7,2069	9,0683	12,7173	10,3453
Рентабельність власного капіталу	31,5771	125,7604	51,3143	43,3881
Рентабельність залученого капіталу	8,7199	77,1262	48,7876	48,5520
Рентабельність необоротних активів	66,4029	282,5392	148,2915	117,2074
Рентабельність оборотних активів	7,6168	57,5438	30,0831	28,4800
Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	2,6986	11,9630	6,3660	8,0275
Загальний коефіцієнт оборотності капіталу	1,2400	6,8294	3,4480	3,5842
Коефіцієнт оборотності поточної кредиторської заборгованості	2,3151	9,4156	7,3557	13,7992

Джерело: розраховано авторами

Отримані значення інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Авіа» представлено на рис. 4.

Якщо значення інтегрального показника від 0 до 0,2 то фінансовий стан незадовільний, що передбачає, зокрема, нераціональне використання основних засобів, від 0,2 до 0,4 – критичний, що сигналізує про спадну динаміку використання основних засобів, від 0,4 до 0,6 – прийнятний, тобто інструменти управління використовуються, але спостерігається незначне зниження ефективності управління основними засобами, від

0,6 до 0,8 достатній, тобто процес управління відповідає потребам підприємства, від 0,8 до 1,0 – високий фінансовий стан, що характеризує абсолютне зростання ефективності управління основними засобами, виробничо-господарська діяльність знаходиться на високому рівні. У 2017 році значення інтегрального показника фінансового стану дорівнювало 0,2657 (критичний рівень), а в 2020 році – 0,6258 (достатній рівень), що свідчить про покращення в динаміці.

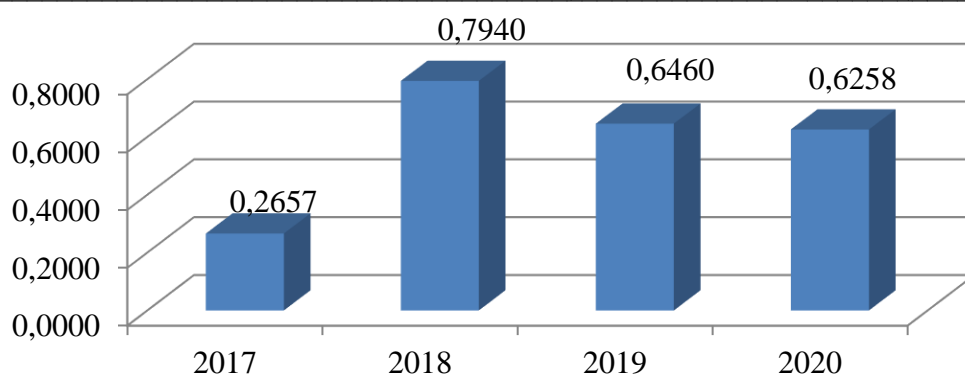

Рис. 4. Значення інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Авіа»

Проаналізуємо вплив показників ефективності використання основних засобів на інтегральний показник фінансового стану ТОВ «Авіа». Зважаючи на обмеженість вибірки даних (за 2017–2020 рр., оскільки ТОВ «Авіа» зареєстровано в 2017 р.), для адекватності моделей побудовано однофакторні регресійні моделі залежності фінансового

стану від показників ефективності використання основних засобів та їх абсолютної величини. Моделі перевірено на адекватність за критеріями Фішера, Дарбіна-Уотсона (p -level менше 0,05).

Отримані моделі залежності інтегрального показника фінансового стану від показників ефективності використання основних засобів наведено в табл. 7.

Таблиця 7

Моделі залежності інтегрального показника фінансового стану від показників ефективності використання основних засобів

Назва	Вид моделі
Модель залежності інтегрального показника фінансового стану від фондovіддачі	$y = 0,33 + 0,00997x_1$, де y – інтегральний показник фінансового стану; x_1 – фондovіддача основних засобів.
Модель залежності інтегрального показника фінансового стану від коефіцієнта реальної вартості основних засобів у майні	$y = 0,24 + 2,19x_2$, де y – інтегральний показник фінансового стану; x_2 – коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні.
Модель залежності інтегрального показника фінансового стану від рентабельності основних засобів	$y = 0,34 + 0,14x_3$, де y – інтегральний показник фінансового стану; x_3 – рентабельність основних засобів.

При збільшенні фондovіддачі основних засобів на 1 інтегральний показник фінансового стану збільшиться на 0,00997, тобто залежність прямо пропорційна, збільшення фондovіддачі призведе до збільшення інтегрального показника фінансового стану.

Таким чином, між інтегральним показником фінансового стану та показниками ефективності використання основних засобів (фондovіддачею, коефіцієнтом реальної вартості основних засобів у майні та рентабельністю основних засобів) прямо пропорційна залежність, тобто при збільшенні зазначених

показників інтегральний показник фінансового стану збільшиться.

З метою підвищення ефективності формування і використання основних фондів запропоновано удосконалення складових програми аудиту основних засобів ТОВ «Авіа», основними завданнями якого є перевірка доцільності віднесення активів до основних засобів, перевірка правильності формування первісної вартості залежно від способів їхнього надходження, своєчасність і правильність документального оформлення та відображення в обліку операцій з основними засобами тощо (рис. 5).

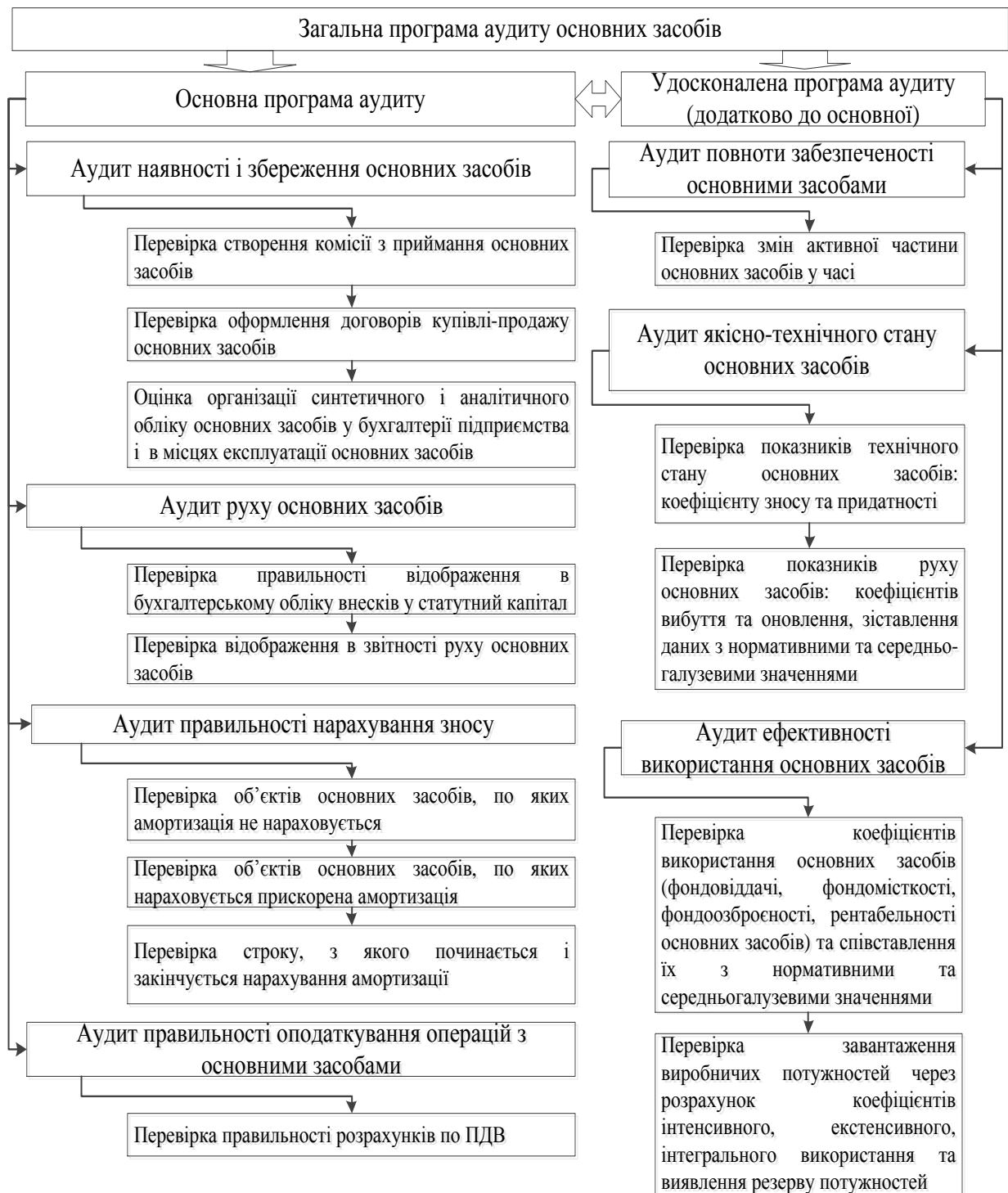

Рис. 5. Удосконалення програми аудиту основних засобів на ТОВ «Авіа»
Джерело: запропоновано авторами на основі [2, 12, 14]

Висновки. Таким чином, проведено факторний аналіз показників використання основних засобів, який спрямований на оцінку впливу кожного окремого фактора на зміну досліджуваного показника. Визначено взаємозалежність показників ефективності використання основних засобів та показників фінансового стану і результатів діяльності, для чого проведено кореляційний аналіз.

Проаналізовано вплив показників ефективності використання основних засобів на фінансовий стан ТОВ «Авіа», для чого розраховано інтегральний показник фінансового стану підприємства, до якого включено найбільш вагомні показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, ділової активності.

Результати показали, що між інтегральним показником фінансового стану та показниками ефективності використання основних засобів (фондовіддачею, коефіцієнтом реальної вартості основних засобів у майні та рентабельністю основних засобів) прямо пропорційна залежність, тобто при збільшенні зазначених показників інтегральний показник фінансового стану збільшиться.

Розроблено удосконалену програму аудиту основних засобів, що на відміну від традиційного аудиту основних засобів, який проводиться з метою перевірки законності та правильності ведення бухгалтерського обліку та відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності, нарахування зносу та оподаткування операцій з основними засобами, додатково містять наступні етапи: аудит повноти забезпеченості, аудит якісно-технічного стану та аудит ефективності використання основних засобів.

Запропонована програма аудиту дасть змогу перевірити ефективність використання основних засобів на підприємстві та виявити резерви збільшення економічної ефективності використання цього виду активів.

Література

1. Васильківський Д.М., Матюх С.А. Аналіз ефективності використання основних засобів промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018, № 3, С. 61-64.
2. Гуцаленко Л.В. Організація обліку та аудиту основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2017, Вип. 8, С. 741-747.
3. Довжник О.О., Гапонюк А. І. Особливості обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2018, Вип. 25, С. 803-807.
4. Жадан Т.А. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016, Вип. 8, С. 1112-1116.
5. Костюнік О.В., Наконечна А.А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016, Вип. 21, С. 177-180.
6. Кудлаєва Н.В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019, Вип. 1, С. 107-114.
7. Кулько-Лабинцева І.В. Об'єктивно-суб'єктивний підхід до функціонування основних засобів промислових підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04. Запоріжжя: КПУ, 2018. 23 с.

8. Кучерова Г.Ю., Кулько-Лабинцева І.В. Розподіл вартості основних засобів підприємств в процесі їх функціонування. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2018, Вип. 36, С. 49-58.

9. Малікова І.П. Аналіз використання основних засобів на підприємствах у сучасних економічних реаліях. *Вісник Одеського національного університету*. 2018, Вип. 5, С. 172-176.

10. Мішура В.Б. Еволюція поняття, класифікація та економічна сутність основних засобів. *Науковий вісник ДГМА*. 2017, №2, С. 148-155.

11. Пирог О.В. Детермінація основних засобів підприємств в умовах інвестиційного розвитку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2016, №835, С. 240-250.

12. Покинъчерда В.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018, № 17, С. 5-11.

13. Шарманська В.М., Вітюк В.В. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. *Молодий вчений*. 2018, № 1, С. 550-552.

14. Яковишина Н.А. Теоретичні основи обліку основних засобів. *Молодий вчений*. 2018, №5, С. 779-783.

15. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа. Пер. с пол. В.В. Иванова ; науч. ред. В.М. Жуковской. М.: Статистика, 1980. 151 с.

References

1. Vasylykivskiy, D.M. (2018). Analiz efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv promyslovykh pidpryemstv. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, (3), 61-64.
2. Hutsalenko, L.V. (2017). Orhanizatsiia obliku ta audytu osnovnykh zasobiv. *Ekonomika i suspilstvo*, (8), 741-747.
3. Dovzhnyk, O.O., & Haponiuk, A.I. (2018). Osoblyvosti obliku osnovnykh zasobiv u suchasnykh umovakh hospodariuvannia. *Infrastruktura rynku*, (25), 803-807.
4. Zhadan, T.A. (2016). Ekonomichna sutnist osnovnykh zasobiv pidpryemstva: oblikovyi aspect. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, (8), 1112-1116.
5. Kostyunik, O.V. (2016). Ekonomichniy zmist ta klasyfikatsiia osnovnykh zasobiv. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, (21), 177-180.
6. Kudlaieva, N.V. (2019). Vyznannia ta otsinka osnovnykh zasobiv: realii sohodennia. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, (1), 107-114. doi.org/10.32782/2520-2200/2019-1-39
7. Kulko-Labyntseva, I.V. (2018). Obiektivno-subiektivnyi pidkhid do funktsionuvannia osnovnykh zasobiv promyslovykh pidpryemstv. Extended abstract of candidate's thesis. Zaporizhzhia: KPU.
8. Kucherova, H.Yu. (2018). Rozpodil vartosti osnovnykh zasobiv pidpryemstv v protsesi yikh

funktsionuvannia. Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu, (36), 49-58.

9. Malikova, I.P. (2018). Analiz vykorystannia osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh u suchasnykh ekonomichnykh realiakh. Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu, (5), 172-176.

10. Mishura, V.B. (2017). Evoliutsiia poniattia, klasyfikatsiia ta ekonomichna sutnist osnovnykh zasobiv. Naukovyi visnyk DHMA, (2), 148-155.

11. Pyroh, O.V. (2016). Determinatsiia osnovnykh zasobiv pidpriemstv v umovakh investytsiinoho rozvytku. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika», (835), 240-250.

12. Pokynchereda, V.V. (2018). Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia osnovnymy

zasobamy pidpriemstva. Investytsii: praktyka ta dosvid, (17), 5-11.

13. Sharmanska, V.M. (2018). Analiz zabezpechenosti pidpriemstva osnovnymy zasobamy ta efektyvnosti yikh vykorystannia. Molodyi vchenyi, (1), 550-552.

14. Iakovyshyna, N.A. (2018). Teoretychni osnovy obliku osnovnykh zasobiv. Molodyi vchenyi, (5), 779-783.

15. Pliuta, V. (1980). Sravnitelnyi mnohomernyi analiz v ekonomicheskikh issledovaniyakh: metody taksonomii i faktornogo analiza. (Trans.). V.M. Zhukovskaya (Ed.). Moskva: Statystyka.

ACCOUNTING AND DIAGNOSTIC BASIS OF ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF FIXED FUNDS USAGE EFFICIENCY ON BUSINESS ENTITIES' FINANCIAL STATUS

M. S. Tatar, Ph. D (Econ.), Associate Professor, Doctoral,

A. V. Yermakova, Student, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

Methods. Methods of comparison, analysis and synthesis, balance, statistical, analytical, factor, correlation and regression, integral methods were used during the research.

Results. The mechanism of formation of enterprise fixed assets management information support is presented, covering accounting and analytical systems with their inherent intrasystemic and extrasystemic connections. The system of analytical indicators for estimation of condition and efficiency of enterprise fixed assets usage is given. The factor analysis of indicators of fixed assets usage which is directed on an estimation of influence of each factor on change of the investigated indicator is carried out. The correlation analysis was conducted for determination the interconnection of indicators of fixed assets usage efficiency and indicators of financial condition and activity. The influence of indicators of fixed assets usage efficiency on the enterprise financial condition is analyzed. One-factor regression models of interconnection of financial condition on fixed assets usage efficiency indicators and their absolute value are built. In order to increase the efficiency of formation and usage of fixed assets, it is proposed to improve the components of the fixed assets audit.

Novelty. The fixed assets audit program has been improved, which, in contrast to the traditional fixed assets audit conducted to verify the legality and correctness of accounting and reflecting information on fixed assets in financial statements, depreciation and taxation of fixed assets, further includes the following steps: audit of completeness of security, audit of quality and technical condition and audit of fixed assets usage efficiency.

Practical value. The main results and conclusions of the research are applied and can be used in the industrial enterprises activities and are aimed at improving the analytical support of fixed assets accounting and internal audit process and increase the fixed assets efficiency.

Keywords: audit, interaction, impact, global challenges, efficiency, accounting and diagnostic base, fixed assets, business entities, financial condition.

Надійшла до редакції 22.01.22 р.